

Framtidens proteinfoder för ekologiska höns

Den första mars 2018 samlades den ekologiska äggbranschen och foderföretagen utanför Linköping för att diskutera framtidens foder för de ekologiska hönsen. Sammankomsten föranleddes av det fasfoderprogram som introducerades för ett drygt år sedan, i syfte att sänka dioxinhalterna i de ekologiska äggen.

I slutet av 2016 fick äggbranschen indikationer från Livsmedelsverket kring ökande halter av dioxin- och dioxinlika PCB-halter i ekologiska ägg. Sedan dess har ett intensivt arbete pågått för att bryta trenden. I januari 2017 lanserades ett nytt foderprogram för ekologisk äggproduktion, ett så kallat fasfoderprogram, där de olika faserna innehåller olika andel fiskmjöl. Samtidigt som andelen fiskmjöl har minskat har detta kompenseras genom att öka andelen protein från andra proteinkällor.

– Nu kan vi se effekterna av vårt arbete. Enligt de senaste kontrollerna, där vi analyserat ägg från 50 gårdar, har halterna dioxiner minskat med 36 procent. Nu ligger snittet på 0,9 pikogram/gram fett, vilket är mycket långt under gränsvärdet på 5 pikogram, säger Åsa Odelros på Ekologisk fjäderfäproduktion som är projektledare för den arbetsgrupp som lett arbetet kring dioxinfrågan.

Det är dock först efter sommaren 2018 som det nya foderprogrammet har slagit igenom fullt ut, då samtliga besättningar har gått på det nya fodret från start.

Hönan ljuger aldrig

Producenterna som var på plats fick diskutera sina erfarenheter av det nya fasfoderprogrammet och hur det har påverkat hönsen och produktionen. De flesta har erfarenhet att foderprogrammet fungerar bra och den generella bilden som gavs var att hönsen har klarat det bättre än väntat. Hönsen har nu en bra befjädring, en bättre äggviktsutveckling och därmed kan man konstatera att hönorna är bra näringsförsörjda i uppvärdningen. Det gäller dock att ha fokus på management.

De äldre hönsen har producerat sämre än de yngre och det råder en viss oro kring övergången mellan de

olika faserna. Komplikationer som uppstått är att hönan mot slutet av sin produktion tappat ork och blivit känsligare för produktionsstörningar som till exempel spolmask och kvalster.

Det man också konstaterade var att det behövs fler silos för att klara foderbyten. Här är det en fördel för de som blandar eget foder då de har bättre möjlighet att fasa in det nya fodret. Det har också noterats att fas 1-fodret kan ge lite problem med blötare gödsel.

En gemensam oro bland producenterna är att flockarna inte kommer klara lika lång produktionsperiod med det nya fasfoderprogrammet. Dock behövs ytterligare ett halvår innan det går att avgöra.

När det gäller erfarenheter av att utfodra större mängder grovfoder argumenterade någon av producenterna för att det är svårt att få dem att äta så mycket som tre procent av foderstaten medan en annan påpekade att det var bevisföringen gentemot certifieringen som var svår. Övriga kommentarer var positiva och man tipsade om att korthackat ensilage, lusern och morötter är intressant för hönsen.

– Det var en ganska varierad bild vi fick från pro-

Till höger en vapenfluga. Nedan till vänster ses larver. Är detta tillsammans med bland annat musslor råvaror till det framtida hönsfodret?

ducenterna och det är svårt att säga vad orsaken till variationerna är. Vissa upplevde att hönsen tappat fjädrarna medan andra hade bättre befjädring än tidigare. Det verkar dock som att de höns som startat på det nya fodret mår bättre och då värper de också bättre, eftersom en höna aldrig ljuger, säger Åsa Odelros.

Larver och musslor – framtidens proteinfoder?

Än så länge finns inget bra alternativ till fiskmjölet som har testats i större skala. Däremot finns många idéer och det pågår försök på flera håll. Under dagen fick vi träffa några av de främsta entusiasterna. En av dem är Malin Alm, från Vreta Kluster som berättade om ett spännande försök att använda insekter, vapenflugans larver närmare bestämt som proteinfoder till höns. Just larverna innehåller hög halt av metionin, som är avgörande för hönans välbefinnande.

Ett annat spännande startup-företag på plats var Musselfeed. Företaget Musselfeed startar nu igång en prototypanläggning på västkusten där man skall processa musselkött som proteinråvara till värphöns. Musselköttet blir på så vis till miljömarta premium-ägg. Även musslor har mycket hög halt av den livsnödvändiga aminosyran metionin.

– Det finns många spännande försök på gång och det bådar gott för att vi på längre sikt kommer att hitta ett alternativ till fiskmjölet. Vi följer också den spännande forskningen i Danmark kring grönt protein från växtmaterial. Men än så länge finns det inte ett ekonomiskt hållbart alternativ, säger Åsa Odelros.

Ny EU-förordning

På plats under dagen fanns även Maud Gustafsson

Fahlbeck, Marknads- och regelutvecklare på KRAV, som är nöjd med det arbete som gjorts från branschens sida. Maud delade med sig av de reaktioner som organisationen får från upprörda och besvikna konsumenter vilket riskerar att förtroendet för kravmärkningen minskar. Hon lyfte också fram att KRAV vill fortsätta att samverka med branschen på alla sätt som går för att sänka dioxinhalten ytterligare och på sikt hitta en ersättning till fiskmjölet.

Ytterligare en fråga som Maud lyfte var den nya EU-förordningen och hur den kommer att påverka äggproduktionen. Som läget ser ut nu kommer många regler att vara oförändrade och det är högst troligt att det nuvarande beslutet om fem procent icke ekologiskt foder till eko-höns, som gäller fram till 31 december 2018, kommer att förlängas till 2020, till unga höns gäller undantaget till 2025. Inom ett år kommer EU ta fram detaljregler för byggnader för unghöns och KRAV har tillsammans med andra aktörer legat på myndigheterna för att snabba på processen då de nya reglerna kommer att gälla från 2021.

Fortsatt arbete framåt

Dagen avslutades i god anda även om man kan konstatera att det är lättare sagt än gjort att ställa om fodret till hönan, eftersom det än så länge inte finns någon optimal ersättning till fiskmjölet för de ekologiska äggproducenterna.

– Jag är otroligt nöjd över att vi på relativt kort tid har lyckats sänka halterna dioxin så mycket och är mycket stolt över den enorma insats som gjorts i alla led. En sådan här dag, där vi kan byta erfarenheter med varandra och få tips är mycket viktig för det fortsatta arbetet, säger Åsa Odelros.

Information från Svenska Ägg